

Investigating the Motivational Factors in Language Learners Considering the Effectiveness of Social Networks

Hamidreza Shabani¹, Mehrshad Khosraviani²

Abstract

Learning through social media is a widely used topic in today's world and the importance of using and addressing it seems necessary. The main purpose of this study was to investigate the effect of social learning on English students' motivation to learn English. The statistical population of the study is 700 undergraduate students of English virtual universities in Tehran in the academic year 1398-99 and 248 of them were selected as a statistical sample using Cochran's formula and of these 124 as an experimental group and 124 As a control group, simple random sampling and pre-test and post-test design were used to assess motivation. The research tool is Gonzalez Foreign Language Learning Motivation Questionnaire. The reliability of the questionnaire was 0.92 using Cronbach's alpha. Data collected by SPSS software were analyzed and the results showed that among students who used the mobile social learning method (experimental group) compared to students who did not participate in the mobile social learning method (control group) in terms of increase There is a significant difference in motivation to learn English and showed that the motivation of students in the experimental group increased significantly compared to the control group with a 95% confidence level. Based on these results, mobile social learning is considered as a positive component on students' motivation. Therefore, this issue should be considered in educational programs.

Keywords: *Academic Motivation, Mobile Learning, Mobile Phone, E-learning, Social Learning Theory, Effective Education*

---

1. MSc. Student of Information Technology Engineering majoring in E-commerce, Department of Information Technology Engineering, Faculty of Information Technology Engineering, Institute of Higher Education Mehr Alborz, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Information Technology Engineering, Faculty of Information Technology Engineering, Institute of Higher Education Mehr Alborz, Tehran, Iran.

Submitted: 2021-06-28

Accepted: 2021-09-25

Corresponding Author: Hamidreza Shabani

Email: h.shabani982@mehralborz.ac.ir

بررسی عوامل انگیزشی در امر یادگیری زبان آموزان با ملاحظه تأثیرگذاری شبکه‌های اجتماعی

حمیدرضا شبانی^۱، مهرشاد خسرویانی^۲

چکیده

یادگیری از طریق شبکه‌های اجتماعی موضوع پرکاربردی در دنیای امروزی است و اهمیت به‌کارگیری و پرداختن به آن ضروری به نظر می‌رسد. هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر یادگیری اجتماعی، بر انگیزه یادگیری زبان انگلیسی دانشجویان زبان انگلیسی است. جامعه آماری تحقیق، تعداد ۷۰۰ نفر از دانشجویان کارشناسی زبان انگلیسی دانشگاه‌های مجازی تهران در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ هستند و از این تعداد با استفاده از فرمول کوکران ۲۴۸ نفر به‌عنوان نمونه آماری انتخاب و از این تعداد ۱۲۴ نفر به‌عنوان گروه آزمایش و ۱۲۴ نفر به‌عنوان گروه گواه به‌صورت تصادفی ساده انتخاب و از طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون برای سنجش انگیزه استفاده شد. ابزار پژوهش، پرسشنامه انگیزه یادگیری زبان خارجی گنزالز است. پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آمد. داده‌های گردآوری شده با نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل و یافته‌ها حاکی از آن بود که بین دانشجویانی که از روش یادگیری اجتماعی سیار استفاده کرده بودند (گروه آزمایش) نسبت به دانشجویانی که در روش یادگیری اجتماعی سیار شرکت نداشتند (گروه گواه) از نظر افزایش انگیزه یادگیری زبان انگلیسی تفاوت معناداری وجود دارد و نشان داد که انگیزه یادگیری دانشجویان گروه آزمایش در مقایسه با گروه گواه با ضریب اطمینان ۹۵٪ به‌طور معناداری افزایش یافته است. بر اساس این نتایج، یادگیری اجتماعی سیار به‌عنوان مؤلفه اثرگذار مثبت بر انگیزه دانشجویان محسوب می‌شود؛ بنابراین در برنامه‌های آموزشی باید این امر را مورد توجه قرار داد.

کلمات کلیدی: انگیزه تحصیلی، یادگیری سیار، تلفن همراه، یادگیری الکترونیکی، نظریه یادگیری اجتماعی، آموزش
اثربخش

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی فناوری اطلاعات گرایش تجارت الکترونیک، دانشکده مهندسی فناوری اطلاعات، موسسه آموزش عالی مهربرز، تهران، ایران.
۲. استادیار، دانشکده مهندسی فناوری اطلاعات، موسسه آموزش عالی مهربرز، تهران، ایران.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۷

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۳

نویسنده مسئول مقاله: حمیدرضا شبانی

Email: h.shabani982@mehralborz.ac.ir

مقدمه

در چند دهه اخیر روند آموزشی دستخوش تغییراتی شده است که شامل حضور مداوم فناوری‌های دیجیتال در روند آموزش است (کوباس و همکاران، ۲۰۱۵). آموزش زبان انگلیسی نیز از این جنبش بی‌تأثیر نمانده و ادبیات نمونه‌هایی از راهبردهای آموزشی نشان می‌دهد که از منابع مجازی برای کمک به آموزش و یادگیری این موضوع استفاده می‌کنند (پیترسون، ۲۰۱۸؛ شهزاد و همکاران، ۲۰۲۰). قبل از شیوع ویروس کرونا، یادگیری الکترونیکی سالانه تقریباً ۱۵/۴٪ در مؤسسات آموزشی در سراسر جهان بدون تحمیل به این مؤسسات یا دانش آموزان، در حال گسترش بود (توت‌استاب، ۲۰۲۰). با این حال همان‌طور که این پژوهش در طی شیوع ویروس کرونا انجام شد، وضعیت به طور چشم‌گیری تغییر یافته است. مؤسسات آموزشی به دلیل اقدامات محدود کننده جهانی برای به حداقل رساندن گسترش ویروس کرونا، بیشتر خدمات خود را به صورت الکترونیکی ارائه می‌دهند. از جمله سخنرانی‌ها و ارزیابی‌های مختلف از طریق چندین سیستم عامل، برای بیش از ۶۰٪ دانشجویان در سراسر جهان آغاز شد (سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۲۰).

بسیاری از کشورها اقدامات پیشگیرانه‌ای را انجام داده‌اند از جمله تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها و تغییر حالت به حالت یادگیری کاملاً الکترونیکی در هنگام گسترش ویروس کرونا برای جلوگیری از امواج مورد انتظار در آینده انجام شد. این اقدامات به جهت پاسخ به قوانین فاصله‌گذاری اجتماعی بود. این تعطیلی از اواسط ترم بهار گذشته آغاز شد که هم برای مدرسان و هم برای دانشجویان برنامه‌ریزی نشده بود (القحطانی و همکاران، ۲۰۲۰).

با این حال محققان تلاش می‌کنند از روش‌های مختلفی برای آموزش استفاده کنند و معتقدند یادگیری همراه و یادگیری اجتماعی رویکردی اثربخش برای حل این مشکل به شمار می‌رود. در حقیقت، آموزش از راه دور مثل آموزش همراه، آموزش ترکیبی و استفاده از رسانه‌های اجتماعی یک منبع قدرت برای فرآیند آموزش انعطاف پذیر محسوب می‌شود که منابع آموزشی زیادی را در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد. علاوه بر این، باعث کاهش محدودیت‌های زمانی و مکانی می‌شود. در نتیجه، مؤسسات آموزشی را ترغیب می‌کند تا با ایجاد فنون و ابزارهای جدید بستری بسازند تا محتوای آموزشی خود را به مخاطبان ارائه دهند (آل آیسوایی و همکاران، ۲۰۱۹).

به طور کلی، تأثیر روند دیجیتالی بر آموزش و یادگیری به میزان قابل توجهی به یکی از مباحثی تبدیل شده که مورد توجه بسیاری از محققان بخش آموزشی در سراسر جهان قرار گرفته است (جورجسن، ۲۰۱۳؛ آسیلار، ۲۰۱۱). در جهانی که استفاده از تلفن همراه به طور فزاینده‌ای رو به افزایش است، دستگاه‌های قابل حمل، نقش اساسی در حصول اطمینان از تداوم روند یادگیری ایفا می‌کنند. همچنین دسترسی به امکانات آموزش و تحصیل را فراهم می‌سازند.

فناوری یادگیری همراه نسبت به فناوری‌های یادگیری سنتی یک ارزش افزوده محسوب می‌شود زیرا دانشجویان به کمک یادگیری همراه این فرصت را دارند که در هر زمان و مکانی در فعالیت‌های آموزشی مختلف شرکت کنند (کیوموا و همکاران، ۲۰۱۸). با این حال، محققان معتقدند حتی با داشتن امکانات آموزشی کامل یا استعداد یادگیری بالا با نداشتن انگیزه کافی به سختی می‌توان به اهداف بلند مدت دست یافت و برنامه‌های درسی مناسب و دستورالعمل‌های عالی به تنهایی تضمین کننده موفقیت دانش آموزان نیستند. انگیزه، نقش مهمی در روند یادگیری زبان دارد. انگیزه اصطلاحی است که همواره در بین معلمان زبان و زبان آموزان زیاد بکار برده می‌شود (گویه‌رو، ۲۰۱۵). گرچه استعداد یادگیری زبان نقش

-
1. Cubas et al.
  2. Peterson
  3. Shahzad et al.
  4. Toth-Stub
  5. WHO
  6. Alqahtani et al.
  7. El Aissaoui et al.
  8. Georgsen
  9. Acilar
  10. Kuimova et al.
  11. Guerrero

حیاتی در یادگیری دارد، اما عوامل انگیزشی می‌توانند سطح استعداد یادگیری زبان را افزایش دهد. این بدان معنا است که علاقه به یادگیری زبان باعث می‌شود فرد از یادگیری زبان خارجی لذت ببرد.

هرچه شدت انگیزه فرد بیشتر باشد، تمایل و نگرش مثبت وی نسبت به یادگیری زبان بیشتر خواهد بود. تحقیقات مختلفی در مورد انگیزه و رابطه آن با یادگیری زبان خارجی، زبان دوم و سایر ساختارهای آن توسط محققان انجام شده است. با این حال رابرت گاردنر به نقل از گنزالز انگیزه یادگیری زبان دوم را چنین تعریف می‌کنند: «انگیزه یادگیری زبان دوم میزان کار یا تلاش فرد برای یادگیری زبان به دلیل تمایل به انجام این کار و رضایت‌مندی از انجام این فعالیت است». دستگاه‌های الکترونیکی مانند لپ‌تاپ، رایانه‌های شخصی و تلفن‌های هوشمند باعث شده‌اند تا تمایل کاربران به یادگیری الکترونیکی روز به روز بیشتر شود.

این منابع از نظر عملکرد سریع و قابل حمل هستند و فرصت به اشتراک گذاری اطلاعات را برای کاربران فراهم می‌سازند. علاوه بر این کاربران می‌توانند از ویژگی‌هایی مانند یادگیری مشارکتی، کتابخانه دیجیتالی، قابلیت همکاری و تعامل با یکدیگر و ذخیره سازی اطلاعات استفاده کنند؛ بنابراین جنبه یادگیری اجتماعی را نیز در بر می‌گیرند. گرچه برنامه‌های محبوب زیادی از جمله بازی، فیلم و ... در وب وجود دارند اما هیچ‌کدام از این برنامه‌ها کاربران را به اندازه‌ای که رسانه‌های اجتماعی مجذوب خود ساخته‌اند، آنان را درگیر خود نکرده‌اند. در سال ۲۰۲۰، بیش از ۳/۶ میلیارد نفر در سراسر جهان از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند که پیش بینی می‌شود تعداد آن‌ها در سال ۲۰۲۵ به ۴/۴۱ میلیارد نفر افزایش یابد (استاتیستا، ۲۰۲۱).

در یک بستر رسانه اجتماعی کاربران می‌توانند دیدگاه‌های خود را بنویسند و ارسال کنند در فعالیت‌ها و رویدادها شرکت کنند و دانش خود را با دیگران به اشتراک بگذارند (رأی و همکاران، ۲۰۱۵). به گفته کاپلان و هاین لاین، رسانه‌های اجتماعی را می‌توان به عنوان گروهی از برنامه‌های مبتنی بر اینترنت تعریف کرد که بر پایه فناوری وب ۲/۰ بنا می‌شوند و به کاربران اجازه تولید محتوا و تبادل محتوای تولید شده را می‌دهند (کاپلان و هاینلن، ۲۰۱۰)؛ به عبارت دیگر، رسانه‌های اجتماعی یک بستر تعاملی الکترونیکی هستند که در آن کاربران به صورت آنلاین با هم تعامل دارند، محتوا خلق می‌کنند، مطالب مختلف را می‌آموزند و نظرات خود را در اشکال و قالب‌های مختلف بیان می‌کنند. رسانه‌های اجتماعی که برای یادگیری استفاده می‌شوند، انواع مختلفی دارند مثل سایت‌های شبکه اجتماعی نظیر فیسبوک، توئیتر، لینکدین، وبلاگ‌ها و مجلات الکترونیکی، انجمن‌ها و تالارهای گفتگو، انجمن‌های اشتراک محتوا، ویکی‌ها و ... (رأی و همکاران، ۲۰۱۵).

نتایج تحقیق کویمووا و همکاران نشان داد که استفاده از یادگیری سیار تأثیر مستقیم و مثبتی بر روی یادگیری زبان خارجی دارد و ابزار مفیدی برای تسریع یادگیری و افزایش انگیزه یادگیری، ایجاد تعاملات ارزشمند و فرصت تمرین و تقویت یادگیری طولانی مدت و مادام‌العمر است.

لی و جیونگ نیز تحقیقی با عنوان مغز اجتماعی زبان ساز یادگیری زبان دوم به صورت تعامل اجتماعی انجام دادند و بیان داشتند که قرن‌هاست بزرگسالان برای آموزش زبان به یادگیری زبان با استفاده از حفظ کلمات و قوانین دستور زبان متکی هستند و این بر خلاف یادگیری زبان دوره طفولیت است که در آن زمینه‌های تعامل اجتماعی آشکار است. سپس در تحقیق خود یک طرح کلی برای ایجاد شبکه مغزی مطرح ساختند که زیربنای آن یادگیری اجتماعی بود و امکان تلفیق پایگاه‌های عصبی شناختی با شناخت اجتماعی زبان دوم را فراهم می‌سازد و نظریه‌های زبان و تقویت حافظه را با مفاهیم عملی برای یادگیری و آموزش یک زبان جدید در بزرگسالی ترکیب می‌کند.

استفاده از روش‌های تعامل اجتماعی می‌تواند باعث فعالیت‌های عصبی قوی‌تری در مناطق اصلی مغز بشود که سبب حفظ، درک و یادگیری بهتر می‌شود و می‌تواند باعث افزایش یادگیری، ماندگاری طولانی مدت مطالب و یادآوری مطالب

1. Robert Gardner
2. Gonzales
3. Statista
4. Ray et al.
5. Kaplan and Haenlein
6. Li & Jeong

شود. نتایج پژوهش کوشماربانی و همکاران نیز نشان داد که استفاده از برنامه‌های تلفن همراه بر مهارت صحبت کردن و تفکر انتقادی دانشجویان در یادگیری زبان انگلیسی تأثیرگذار است و باعث بهبود مهارت گفتاری و تفکر انتقادی یادگیرندگان زبان انگلیسی می‌شود اما در کنار مزایا چالش‌هایی نیز به همراه دارد. نتایج این تحقیق نشان داد که دانشجویان گرچه با قطعی اینترنت ناپایدار خود مشکل داشتند اما برای یادگیری و تمرین برنامه‌های یادگیری بسیار مشتاقانه عمل کردند.

فناوری در قالب برنامه‌های یادگیری بسیار، فرصت‌هایی را برای اساتید و دانشجویان برای ارتقا سطح کیفیت آموزش و یادگیری فراهم می‌سازد و با انتخاب برنامه‌های یادگیری همراه مناسب برای هر موضوعی قابل اجرا است. حافظ و سلیم^۲ تأثیر استفاده از شبکه اجتماعی برای یادگیری زبان انگلیسی برای اهداف خاص را مورد بررسی قرار دادند و در تحقیقات خود بیان داشتند که امروزه رسانه‌های اجتماعی زندگی مردم را تحت الشعاع قرار داده‌اند و استفاده از شبکه‌های اجتماعی به طور قابل توجهی توسط جوانان به ویژه دانشجویان افزایش یافته است. شبکه‌های اجتماعی مثل فیسبوک می‌توانند بستر مؤثری برای یادگیری زبان باشند. آنان همچنین در تحقیق خود نشان دادند که علی‌رغم موفقیت هر دو گروه گواه و آزمایش از نظر موفقیت در یادگیری زبان انگلیسی، دانشجویانی که از روش اجتماعی فیسبوک استفاده کرده بودند، سطح رضایت بالاتری از این نوع شیوه آموزش داشتند و تمایل بیشتری به یادگیری با استفاده از شبکه اجتماعی داشتند.

همچنین نتایج پژوهش‌های مختلف نشان داد که استفاده از فناوری بسیار همچون تلفن همراه، سیستم مدیریت یادگیری و شبکه اجتماعی مثل واتساپ در آموزش دانشجویان می‌تواند کمک شایانی برای تحریک انگیزه دانشجویان در یادگیری داشته باشد و برای دوره‌های آموزشی تلفیقی مفید است (برهومی،^۳ ۲۰۱۵). بر طبق یافته‌های پژوهش شبیری و شمسی^۴ آموزش بسیار باعث تسهیل یادگیری و افزایش توانمندی فراگیران در یادگیری مشارکتی، افزایش تعاملات آن‌ها و بهبود فرایند یاددهی-یادگیری می‌شود.

در این پژوهش نیز منظور از یادگیری اجتماعی یکپارچه بسیار، به کارگیری آموزش الکترونیکی با استفاده از شبکه اجتماعی در تلفن همراه یکپارچه شده با سیستم یادگیری الکترونیکی آموزش دانشگاهی، در فرایند آموزش زبان انگلیسی بود. در واقع یادگیری همراه یا بسیار یک نوع روش یادگیری است که کمتر بر پایه تعاملات محتوایی و منابع مطالعاتی است و بیشتر به تعاملات بین یادگیرندگان و محیط یادگیری آن‌ها بستگی دارد. علاوه بر این به کمک آموزش اجتماعی بسیار پیام‌های آموزشی به سرعت به دانشجویان منتقل می‌شود و دانشجویان در هر زمان و مکانی می‌توانند از آن‌ها استفاده کنند.

یادگیری اجتماعی یکپارچه بسیار در حقیقت مدلی از یادگیری الکترونیکی است و با استفاده از فناوری‌های سیاری مثل تلفن همراه و شبکه‌های اجتماعی، محتواهای صوتی و روابط اجتماعی دانشجویان، کتب الکترونیکی و ... از طریق تلفن همراه صورت می‌گیرد (شبیری و شمسی،^۵ ۲۰۱۶)؛ بنابراین با توجه به گسترش رویکرد یادگیری همراه در صنعت آموزش و تحولی که یادگیری همراه و یادگیری اجتماعی در آموزش زبان انگلیسی ایجاد کرده است. همچنین به دلیل همگانی و در دسترس بودن تلفن همراه در هر زمان و مکان، سهولت استفاده از این وسیله و محبوبیت آن در بین زبان آموزان، بررسی نقش یادگیری اجتماعی بسیار و به ویژه کاربرد استفاده از شبکه اجتماعی تلفن‌های همراه در افزایش انگیزه یادگیری زبان انگلیسی ضروری است. یادگیری از طریق شبکه‌های اجتماعی یک نظریه یادگیری و رفتار اجتماعی است که پیشنهاد می‌کند که رفتارهای جدید را می‌توان از طریق مشاهده و تقلید از دیگران به دست آورد.

اگر بخواهیم یادگیری از طریق شبکه‌های اجتماعی را با سایر روش‌های یادگیری همچون حضور در کلاس درسی مقایسه کنیم، باید سهولت و در دسترس بودن شبکه‌های اجتماعی در هر جا و هر ساعت از شبانه روز و بدون محدودیت را به‌عنوان مزیت و برتری برای این نوع روش یادگیری، به حساب بیاوریم.

1. Kusmaryani et al.
2. Hafedh & Slim
3. Barhoumi
4. Shobeiri & Shamsi

فرضیه‌های این پژوهش عبارت‌اند از:

- ۱- یادگیری اجتماعی سیار بر تمایل به پیشرفت شغلی و اقتصادی دانشجویان اثرگذار است.
- ۲- یادگیری اجتماعی سیار بر تمایل دانشجویان به تبدیل شدن به شهروند جهانی اثرگذار است.
- ۳- یادگیری اجتماعی سیار بر تمایل به برقراری ارتباط مؤثر با اتباع کشورهای خارجی مؤثر است.
- ۴- یادگیری اجتماعی سیار بر تمایل به رضایت از خودآموزی دانشجویان اثرگذار است.
- ۵- یادگیری اجتماعی سیار بر تمایل به یکپارچگی فرهنگی دانشجویان اثرگذار است.
- ۶- یادگیری اجتماعی سیار بر خودکارآمدی دانشجویان اثرگذار است.

پیشینه پژوهش

پیشینه داخلی

میرزائیان و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی تحت عنوان «تأثیر آموزش محتوی درس زبان انگلیسی عمومی با استفاده از وب کوئست بر یادگیری و یادداری دانشجویان» با هدف بررسی تأثیر استفاده از وب کوئست به‌عنوان ابزاری فناورانه بر یادگیری و یادداری مطالب درسی زبان انگلیسی عمومی در محیط دانشگاهی انجام داده‌اند. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش شبه آزمایشی بوده است.

از کل جامعه آماری دانشجویان که تعداد ۱۳۳ دانشجوی دختر مقطع کارشناسی دانشگاه الزهرا در درس زبان عمومی بود با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، دو کلاس ۲۵ نفره یکی به عنوان گروه کنترل و دیگری به عنوان گروه آزمایش در نظر گرفته شد و میزان یادگیری و یادداری مطالب درسی با یک پیش‌آزمون و دو پس‌آزمون مورد بررسی قرار گرفت. گروه آزمایش با استفاده از یک وب کوئست مورد آموزش قرار گرفت و گروه کنترل به روش سنتی مطالب درس زبان عمومی را فرا گرفت. پس از دو ماه، آزمونی محقق ساخته برای سنجش یادگیری و پس از یک ماه، همان آزمون مجدد به‌عنوان سنجش یادداری به دانشجویان داده شد. داده‌ها نشان داد بین نتایج هر دو آزمون یادگیری و یادداری دانشجویان در مقایسه با گروه سنتی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و می‌توان نتیجه گرفت استفاده از این فناوری در آموزش درس زبان عمومی مؤثر بوده است.

دشتستانی و کرمی (۱۳۹۸) در یک پژوهش تحت عنوان «بررسی مهارت‌های فنی، آموزشی و ارزیابی معلمان ایرانی در دوره‌های آنلاین زبان انگلیسی» که به بررسی ادراک معلمان زبان انگلیسی در تدریس دوره‌های برخط پرداختند. شرکت‌کنندگان این پژوهش شامل ۱۰۸ معلم زبان انگلیسی بوده که به تدریس آنلاین زبان در مؤسسات مختلف ایران می‌پرداختند. چارچوب اصلی نظری این پژوهش بر اساس نظریه کامپتون (۲۰۰۹) بود که به بررسی مهارت‌های مورد نیاز تدریس آنلاین می‌پردازد. یافته‌های این پژوهش پیمایشی نشان داد که اکثریت معلمان برخط زبان انگلیسی میزان محدودی از مهارت‌های فنی، آموزشی، ارزیابی و دانش رایانه‌ای را دارا بودند تا بتوانند برای استفاده در تدریس برخط زبان انگلیسی به کار گیرند. این پژوهش، چندین پیشنهاد را برای توانمندسازی معلمان و تجهیز آنان به مهارت‌های لازم در محیط ایران ارائه می‌دهد. به عنوان مثال، در نظر گرفتن دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی برای ارتقای سطح دانش رایانه‌ای و برخط معلمان و در اولویت قرار دادن این نوع آموزش‌ها در دوره‌های تربیت مدرس از جمله راهکارهای پیشنهادی این مطالعه بود. یافته‌های پژوهش، کاربردهایی نیز در راستای اجرای مؤثر آموزش‌های برخط زبان ارائه می‌دهد.

مرادی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان «غنی‌سازی برنامه درسی زبان انگلیسی با رویکرد فناوری کمکی و بررسی تأثیر آن بر یادگیری دانش‌آموزان» که روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان پسر که در شهر تهران مشغول به تحصیل بودند، است. با توجه به تعداد کم جامعه آماری، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند به شکل در دسترس، تعداد ۱۶ نفر از دانش‌آموزان پایه هفتم متوسطه اول در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ مجتمع امام علی (ع) در شهر تهران انتخاب شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، آزمون یادگیری متخصص ساخته بود. برای بررسی روایی محتوایی ابزار از دو شاخص شاخص نسبت روایی محتوایی لاوشه (۱۹۷۵) و شاخص

روایی محتوایی والتز و باسل (۱۹۸۱) استفاده شد. همچنین پایایی آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ $0/۸۸$ به دست آمد که نشان دهنده این است که آزمون از پایایی خوبی برخوردار بود.

گروه آزمایش طی شش جلسه درس زبان انگلیسی را با استفاده از الگوی آموزشی غنی شده با فناوری کمکی (آنلاین و آفلاین) آموزش دیدند و گروه کنترل به شیوه معمول آموزش دیدند. در بخش آنلاین از وب سایت کوئیا و در بخش آفلاین از نرم‌افزار چند رسانه‌ای درس زبان انگلیسی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری در دو سطح توصیفی (شاخص‌های مرکزی و پراکندگی) و استنباطی (تحلیل کواریانس) استفاده شده است. نتایج این پژوهش در راستای سایر پژوهش‌های انجام شده، بیانگر نقش مثبت استفاده از فناوری‌های کمکی و آموزش آنلاین در افزایش یادگیری زبان انگلیسی دانش‌آموزان بود.

سلیمانی و لطیفی (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی نقش یادگیری الکترونیکی بر آموزش و یادگیری نوین» با تعریف یادگیری الکترونیکی و نقش آن در یادگیری نوین ضمن بررسی تعاملات به نقاط ضعف و قوت این فناوری نوین پرداخته‌اند. بر اساس این پژوهش مزایای آموزش الکترونیکی شامل: ارائه آموزش مستقل از زمان، مکان، فاصله، زبان و فرهنگ، سرعت انتقال مفاهیم، کارایی از نظر هزینه، ارتقاء سطح روابط و مهارت‌های زبان‌های خارجی، همگام کردن پروسه آموزش با فراگیر، ایجاد زمینه‌های نوآوری و خلاقیت، در دسترس قرار دادن منابع مفید و به هنگام در سراسر جهان، ایجاد فرصت‌های مساوی برای کسب آموزش و فراهم آوردن امکان توأم شدن کار و آموزش است و نقاط ضعف آن شامل: آسیب‌رساندن به روابط اجتماعی فراگیران و حذف بعد تربیتی تحصیلات، هزینه‌های اولیه زیاد و عدم وجود امنیت اطلاعاتی است.

پیشینه خارجی

لمب و آریساندی (۲۰۲۰) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی تأثیر استفاده از آموزش آنلاین زبان انگلیسی بر روی انگیزه برای یادگیری» با طرح یک پروژه تحقیقاتی بررسی کرده‌اند که چگونه جوانان کلان شهر اندونزی از انگلیسی به صورت آنلاین استفاده می‌کنند، چگونه این امر با انگیزه جهانی آن‌ها برای یادگیری زبان انگلیسی و به ویژه چگونگی ارتباط آن با نگرش آن‌ها به دروس انگلیسی در کلاس ارتباط دارد. طرحی از روش ترکیبی شامل یک بررسی ۵۶ نفره از دانشجویان در یک دانشگاه پیشرو (۳۰۸ نفر) و مصاحبه‌های پیگیری شده با چهار شرکت‌کننده است که نمایه‌های مختلفی از فعالیت و انگیزه را نشان می‌دهد.

سطح و نوع فعالیت آنلاین به‌طور گسترده با یافته‌ها در زمینه‌های دیگر مطابقت داشت، دانشجویان از سرگرمی و خودآموزی به جای فعالیت‌های اجتماعی حمایت می‌کردند. این رابطه به‌طور گسترده با نگرش مثبت به یادگیری در کلاس ارتباط دارد اما تجزیه و تحلیل خوشه‌ای نشان می‌دهد که برخی از افراد الگوی متفاوت از پاسخ را نشان می‌دهند که در مصاحبه مورد بررسی قرار گرفت. در این مقاله روش‌هایی که معلمان زبان‌آموزان در سطح پایین‌تر مهارت دارند، تحت محدودیت‌های اصلی برنامه درسی فعالیت می‌کنند، ممکن است یادگیری آنلاین برای یادگیری زبان انگلیسی را در کلاس درسی خود ادغام کند و چگونه معلمان می‌توانند از این طریق به آن‌ها کمک کنند.

القوراشی (۲۰۱۹) در پژوهش تحت عنوان «بررسی میزان رضایت و یادگیری دانشجویان در آموزش آنلاین» که این پژوهش با هدف بررسی میزان رضایت و یادگیری دانشجویان در آموزش آنلاین انجام شد. در مجموع ۱۶۷ دانشجو در این مطالعه شرکت کردند. نتایج آزمون رگرسیون داده‌های این پژوهش نشان داد که مدل کلی با چهار متغیر تأثیرگذار (OLSE, LLI, LCI, LII) بر روی رضایت و یادگیری ادراکی بود. این مطالعه نشان داد که LCI (تعامل یادگیرنده با محتوا) قوی‌ترین و مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار بر روی رضایت دانشجویان است در حالی که OLSE (کارآمدی یادگیری آنلاین) قوی‌ترین و مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار بر روی یادگیری ادراکی دانشجویان بود. با این حال، LLI (تعامل یادگیرنده و مربی) تأثیرگذار بر روی رضایت و یادگیری درک شده دانشجویان نبود. این مطالعه نشان می‌دهد که مربیان استراتژی‌هایی را بکار

می‌گیرند که دانش آموزان، LCI, OLSE, و LII را افزایش دهند. برای درک اینکه چگونه LLI (تعامل یادگیرنده-یادگیرنده) دانش و رضایت دانشجویان را افزایش می‌دهد، نیازمند تحقیقات لازم است.

فاندیچو و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان «انگیزه و یادگیری آنلاین زبان انگلیسی به عنوان یک زبان خارجی: یک مطالعه کیفی» با مطالعه کیفی پدیدار شناختی و با هدف شناسایی و تحلیل جنبه‌های مربوط به انگیزه یادگیری زبان انگلیسی در دانشجویان مقطع کارشناسی دوره‌های مجازی و از راه دور انجام شده است. ابزار اصلی مورد استفاده در جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته بود. شرکت‌کنندگان در این تحقیق گروهی ۱۶ زن و ۳ مرد بودند. این تجزیه و تحلیل از طریق طبقه‌بندی معنایی و با پشتیبانی نرم افزار NVivo 11 انجام شده است که نشان می‌دهد انگیزه یادگیری انگلیسی به شدت تحت تأثیر عوامل بیرونی است.

نگوین (۲۰۱۷) در پژوهش تحت عنوان «تأثیر آموزش آنلاین بر نتایج یادگیری دانشجویان در دوره یادگیری ترکیبی» که هدف از این پژوهش تعیین تأثیر فعالیت‌های آموزش آنلاین بر نتایج یادگیری دانشجویانی است که در دوره یادگیری ترکیبی شرکت کرده‌اند. نتایج یادگیری همواره با نمرات، دانش یا مهارت‌های به دست آمده در دوره سنجیده می‌شود. در دوره‌های ترکیبی، نتایج یادگیری را می‌توان با توجه به بسیاری از معیارها ارزیابی کرد. در این پژوهش فعالیت‌های متقابل مانند تعامل معلم و دانشجو، تعامل دانشجو و دانشجو، تعامل دانشجو با محتوا و تعامل دانشجو و فناوری در نظر گرفته شده بود. دانشجویان دوره کارشناسی در دوره یادگیری ترکیبی شرکت کردند که در آن از ارزیابی تشریحی برای ارزیابی نتایج یادگیری دانشجویان با ترکیب فعالیت‌های مختلف یادگیری از طریق یک سیستم مدیریت یادگیری استفاده شد.

نتایج کمی به دست آمده با استفاده از تحلیل رگرسیون نشان داد دانشجویانی که به طور مؤثر با فعالیت‌های یادگیری در این دوره تعامل داشته‌اند، نتایج بهتری کسب کردند. نتایج تحلیلی نشان داد که تعامل دانشجو و دانشجو تأثیر خیلی زیادی در نتایج یادگیری دانشجو دارد. این فعالیت‌های یادگیری برای فعالیت‌های تعاملی به عنوان پیشنهادی برای اساتید برای طراحی و اجرای فعالیت‌های یادگیری برای دوره‌های یادگیری ترکیبی استفاده می‌شود. پژوهش‌هایی که در این بخش به آن‌ها پرداخته شد طبق جدول زیر است:

جدول ۱. تحقیقات انجام شده در داخل و خارج

عنوان تحقیق	سال انجام تحقیق	محقق	یافته‌های تحقیق
تأثیر آموزش محتوی درس زبان انگلیسی عمومی با استفاده از وب‌کوئست بر یادگیری دانشجویان	۱۳۹۹	میرزائیان و همکاران	نتایج نشان می‌دهد استفاده از فناوری وب‌کوئست در آموزش درس زبان عمومی مؤثر بوده است.
بررسی مهارت‌های فنی، آموزشی و ارزیابی معلمان ایرانی در دوره‌های آنلاین زبان انگلیسی	۱۳۹۸	دشتستانی و کرمی	یافته‌های این پژوهش کاربردهایی در راستای اجرای مؤثر آموزش‌های زبان ارائه می‌کند.
غنی‌سازی برنامه درسی زبان انگلیسی با رویکرد فناوری کمکی و بررسی تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان	۱۳۹۸	میرزادی و همکاران	نتایج این پژوهش در راستای سایر پژوهش‌های انجام شده، بیانگر نقش مثبت استفاده از فناوری‌های کمکی و آموزش آنلاین در افزایش یادگیری زبان انگلیسی دانش‌آموزان بود.
بررسی نقش یادگیری الکترونیکی بر آموزش و یادگیری نوین	۱۳۹۶	سلیمانی و لطیفی	در این پژوهش سعی شده با تعریف یادگیری الکترونیکی و نقش آن در یادگیری نوین ضمن بررسی تعاملات به نقاط ضعف و قوت این فناوری نوین بپردازد.

عنوان تحقیق	سال انجام تحقیق	محقق	یافته‌های تحقیق
بررسی تأثیر استفاده از آموزش آنلاین زبان انگلیسی بر روی انگیزه برای یادگیری	۲۰۲۰	لمب و آریساندی	نتایج نشان داد دانشجویان نگرش مثبتی به برگزاری آموزش آنلاین نسبت به دوره حضوری دارند و از آن حمایت می‌کنند.
انگیزه و یادگیری آنلاین زبان انگلیسی به عنوان یک زبان خارجی: یک مطالعه کیفی	۲۰۱۹	فانـدیچو و همکاران	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد انگیزه یادگیری انگلیسی به شدت تحت تأثیر عوامل بیرونی است.
بررسی میزان رضایت و یادگیری دانشجویان در آموزش آنلاین	۲۰۱۹	القوراشی	نتایج این مطالعه نشان داد که LCI (تعامل یادگیرنده با محتوا) قوی‌ترین و مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار بر روی رضایت دانشجویان است در حالی که OLSE (کارآمدی یادگیری آنلاین) قوی‌ترین و مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار بر روی یادگیری ادراکی دانشجویان بود.
تأثیر آموزش آنلاین بر نتایج یادگیری دانشجویان در دوره یادگیری ترکیبی	۲۰۱۷	نگوین	نتایج نشان داد دانشجویانی که به طور مؤثر با فعالیت‌های یادگیری در این دوره تعامل داشته‌اند، نتایج بهتری کسب کردند و همچنین تعامل دانشجو و دانشجو تأثیر خیلی زیادی در نتایج یادگیری دانشجو دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر ماهیت، از نوع پژوهش کمی، از نظر هدف پژوهشی کاربردی، از نظر میزان کنترل متغیرهای تحقیق از نوع توصیفی است. چارچوب یک محیط یادگیری اجتماعی یکپارچه برای یادگیری زبان انگلیسی با رویکرد یادگیری همراه شامل سه بخش است: ثبت نام کاربر در شبکه اجتماعی سیار، محیط یادگیری همراه، انگیزه زبان آموزان از این محیط یادگیری. جامعه آماری این تحقیق کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی رشته زبان انگلیسی دانشگاه‌های مجازی شهر تهران هستند که شامل ۷۰۰ نفر در سال ۱۳۹۹ هستند. همچنین با استفاده از فرمول کوکران ۲۴۸ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. سپس اعضای نمونه به دو گروه ۱۲۴ نفری تفکیک شده و ۱۲۴ نفر به عنوان گروه آزمایش و ۱۲۴ نفر به عنوان گروه گواه به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند.

در این تحقیق ما دو گروه داریم. یک گروه با واتساپ و سایر شبکه‌های اجتماعی آموزش دیدند که در اینجا ما به آن‌ها گروه آزمون اطلاق می‌کنیم. یک گروه به صورت معمولی مثل همه دانشجویهای دیگر که به آن‌ها گروه گواه می‌گوییم. گروه آزمون گروهی هست که ما روش پیشنهادی را با آن‌ها انجام دادیم. به منظور کنترل و پیش آزمون، ابتدا قبل از شروع روش یادگیری اجتماعی پرسشنامه سنجش میزان انگیزه یادگیری زبان خارجه بین افراد نمونه توزیع شد. با توجه به اینکه هر دو گروه آزمایش و گواه به صورت الکترونیکی آموزش داده شدند، گروه گواه از طریق سامانه یادگیری الکترونیکی و کلاس زنده و بدون استفاده از تلفن همراه و شبکه اجتماعی واتساپ آموزش داده شد.

گروه آزمون از طریق سامانه یادگیری الکترونیکی همراه با تلفن همراه و ابزار شبکه اجتماعی واتساپ آموزش داده شد که سیستم یادگیری اجتماعی سیار مورد استفاده شامل سیستم مدیریت یادگیری آموزشی، سیستم مدیریت محتوای آموزشی، محیط یادگیری اجتماعی، تلفن همراه کاربران و شبکه اجتماعی واتساپ است. سیستم مدیریت یادگیری سیار، سامانه‌ای است که دانشجویان می‌توانند با عضویت در آن به کمک نام کاربری و گذرواژه خود از این سامانه برای فعالیت‌های آموزشی خود استفاده کنند و فعالیت‌های آموزشی دانشجویان در آن ثبت می‌شود. علاوه بر این با شبکه اجتماعی واتساپ قابل نصب روی موبایل یکپارچه شده و کاربر می‌تواند در دستگاه‌های همراه خود از آن استفاده کند؛ به عبارت دیگر این سیستم علاوه بر

مدیریت روند یادگیری باعث تعامل بین دانشجویان و ارتباط اجتماعی آن‌ها با یکدیگر می‌شود و دانشجویان می‌توانند با همکاری و مشارکت یکدیگر به امر یادگیری زبان انگلیسی بپردازند.

گروه کنترل بدون استفاده از سیستم یادگیری اجتماعی سیار آموزش دیدند و در پایان ترم برای بررسی انگیزه دانشجویان پس از آزمون (پرسشنامه انگیزه یادگیری زبان خارجی) بر روی هر دو گروه اجرا شد. سپس برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از آزمون *t* مستقل استفاده شد. ابزار اصلی این پژوهش، پرسشنامه ارزیابی انگیزه یادگیری زبان خارجی گنزالز (۲۰۱۶) بود که شامل ۴۰ ماده ۵ گزینه‌ای با طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت که به ترتیب از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۵ (کاملاً موافق) است. پرسشنامه انگیزه یادگیری زبان خارجی اصلی که توسط گنزالز در سال ۲۰۰۶ طراحی شد شامل ۵۰ سؤال و مقیاس ۶ عامل انگیزه یادگیری زبان خارجی بود اما در سال ۲۰۱۶ پس از تحلیل و بررسی‌هایی که انجام شد تعداد سؤالات پرسشنامه به ۴۰ سؤال اصلی و ۶ عامل انگیزه یادگیری زبان خارجی کاهش یافت.

این عوامل عبارت‌اند از: عامل ۱ (تمایل به پیشرفت شغلی و اقتصادی / نیاز اقتصادی و شغلی)، عامل ۲ (تمایل به تبدیل شدن به شهروند جهانی / نیاز به درک فرهنگی)، عامل ۳ (تمایل به برقرار ارتباط مؤثر و صمیمیت با خارجی‌ها / نیاز به ارتباط صمیمانه)، عامل ۴ (تمایل به رضایت از خودآموزی / نیاز به رضایت از خود)، عامل ۵ (خودکارآمدی) و عامل ۶ (تمایل به ادغام با فرهنگ‌های دیگر / نیاز به یکپارچگی فرهنگی). علاوه بر این با استفاده از این پرسشنامه مهارت‌های یادگیری زبان انگلیسی خواندن، صحبت کردن، گوش دادن، نوشتن و همچنین نگرش آن‌ها نسبت به یادگیری زبان انگلیسی نیز ارزیابی شد.

این پرسشنامه دارای طیف ۵ گزینه لیکرت است و شیوه نمره‌گذاری از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۵ (کاملاً موافق) است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از پرسشنامه، از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۶ و برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از آزمون *t* استفاده شد. وقتی بخواهیم بررسی کنیم بین گروه آزمون و گروه گواه، کدام گروه تأثیر بیشتری از روش یادگیری داشته‌اند و همچنین بخواهیم بدانیم چقدر این دو گروه با هم اختلاف داشته‌اند، از همان میزان اختلاف یا تأثیر را نشان می‌دهد. هر چقدر *t* کمتر و نزدیک به صفر باشد، یعنی که هیچ اختلاف یا تأثیر معنی داری وجود ندارد و هر چقدر بیشتر باشد یعنی اختلاف یا تأثیر بیشتری دارد.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

ابتدا مشخصات توصیفی گروه نمونه به تفکیک جنسیت، مقطع تحصیلی و سن در جدول ۲ ارائه شده و سپس یافته‌های مربوط به انگیزه دانشجویان آورده شده است. با توجه به جدول ۲ مشاهده می‌شود که اکثر افراد نمونه را زنان تشکیل می‌دهند. همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، پراکنش سنی پاسخ دهندگان نشان می‌دهد که بیشترین تعداد افراد نمونه در گروه سنی ۲۰-۳۰ سال قرار دارند. همچنین این تحقیق در مقطع تحصیلی کارشناسی و از نظر رشته تحصیلی نیز در رشته زبان انگلیسی انجام شده است.

جدول ۲. فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس جنسیت

جنسیت	مردان	۵۳	۴۲/۷	درصد	۴۲/۷	درصد معتبر	۴۲/۷	درصد تجمعی
سن	زنان	۷۱	۵۷/۳	۵۷/۳	۵۷/۳	۵۷/۳	۵۷/۳	۵۷/۳
	۳۰-۲۰	۸۵	۶۸/۵۴	۶۸/۵۴	۶۸/۵۴	۶۸/۵۴	۶۸/۵۴	۶۸/۵۴
	۳۰ ≤	۳۹	۳۱/۴۵	۳۱/۴۵	۳۱/۴۵	۳۱/۴۵	۳۱/۴۵	۳۱/۴۵
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۲۴	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

با توجه به جدول شماره ۲ فراوانی زنان ۷۱ نفر (معادل ۵۷/۳ درصد) و فراوانی مردان ۵۳ نفر (معادل ۴۲/۷ درصد) است و تعداد زنان نمونه آماری بیشتر از مردان است. در جدول ۳ و ۴، عامل‌های توصیفی انگیزه دانشجویان گروه گواه از آزمون گنزالز محاسبه شده است و در جدول ۵ و ۶، عامل‌های توصیفی انگیزه دانشجویان گروه آزمون به دست آمده است.

جدول ۳. میانگین عوامل انگیزه یادگیری زبان انگلیسی گروه گواه

عامل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
نیاز شغلی و اقتصادی	۱۲۴	۲۸/۶۰	۶/۶۶۶	۰/۵۹۹
نیاز به ارتباط مؤثر	۱۲۴	۲۷/۴۱	۵/۲۷۳	۰/۴۷۴
نیاز به درک فرهنگی	۱۲۴	۱۸/۰۳	۴/۵۷۸	۰/۴۱۱
نیاز به رضایت از خود	۱۲۴	۱۷/۳۸	۵/۰۴۷	۰/۴۵۳
خودکارآمدی	۱۲۴	۱۷/۸۲	۴/۹۰۴	۰/۴۴۰
یکپارچگی فرهنگی	۱۲۴	۱۷/۶۷	۵/۴۱۹	۰/۴۸۷

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۳، عامل انگیزشی نیاز شغلی و اقتصادی با میانگین ۲۸/۶۰ و پس از آن عامل انگیزشی ۲۷/۴۱ دارای بالاترین میانگین در بین ابعاد مختلف انگیزه یادگیری زبان انگلیسی در بین دانشجویان گروه گواه هستند؛ بنابراین بیشترین انگیزه دانشجویان گروه گواه برای یادگیری زبان انگلیسی رفع نیاز شغلی و اقتصادی و برقراری ارتباط مؤثر با دیگران است. با توجه به نتایج حاصل از جدول ۳ و ۴، از نظر بیشتر دانشجویان گروه گواه یادگیری زبان انگلیسی برای آینده آن‌ها مفید بوده و باعث می‌شود تا فرصت‌های شغلی بهتری داشته باشند و بر روی شغل آینده آن‌ها تأثیر زیادی دارد و نسبت به سایر عوامل مانند درک فرهنگ‌های دیگر، لذت بردن از یادگیری زبان خارجه یا تماشای فیلم‌ها به زبان انگلیسی از نظر این گروه، یادگیری زبان برای ارتباط با سایر افراد تأثیر بیشتری دارد.

جدول ۴. تحلیل واریانس عوامل انگیزه یادگیری زبان انگلیسی گروه گواه

عامل	t	اختلاف میانگین	ضریب اطمینان ۹۵٪	
			کران بالا	کران پایین
نیاز شغلی و اقتصادی	۴۷/۷۷۰	۲۸/۵۹۷	۲۹/۷۸	۲۷/۴۱
نیاز به ارتباط مؤثر	۵۷/۸۸۷	۲۷/۴۱۱	۲۸/۳۵	۲۶/۴۷
نیاز به درک فرهنگی	۴۳/۸۶۱	۱۸/۰۳۲	۱۸/۸۵	۱۷/۲۲
نیاز به رضایت از خود	۳۸/۳۴۴	۱۷/۳۷۹	۱۸/۲۸	۱۶/۴۸
خودکارآمدی	۴۰/۲۵۷	۱۷/۸۲۲	۱۸/۷۰	۱۶/۹۵
یکپارچگی فرهنگی	۳۵/۶۰۶	۱۷/۵۰۸	۱۸/۴۸	۱۶/۵۳

با توجه به نتایج حاصل از جدول ۵، در گروه گواه عامل انگیزشی نیاز به ارتباط مؤثر با آماره t (۵۷/۸۸۷) و سطح معناداری ۰/۰۰۰ نسبت به سایر عوامل انگیزشی بیشتر است. همچنین تمام ۶ عامل انگیزه یادگیری زبان انگلیسی دارای سطح معنی داری ۰/۰۰۰ هستند و از نظر آماری معنادار است. علاوه بر این کران بالا و کران پایین در تمام عامل‌ها مثبت است؛ بنابراین یادگیری اجتماعی یکپارچه سیار بر روی انگیزه دانشجویان برای یادگیری زبان انگلیسی تأثیر مستقیم و مثبتی می‌گذارد.

جدول ۵. میانگین عوامل انگیزه یادگیری زبان انگلیسی گروه آزمایش

عامل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
نیاز شغلی و اقتصادی	۱۲۴	۲۵/۷۲	۵/۶۱۳	۰/۵۰۴
نیاز به ارتباط مؤثر	۱۲۴	۲۷/۵۳	۴/۸۵۱	۰/۴۳۶
نیاز به درک فرهنگی	۱۲۴	۱۹/۶۲	۴/۸۶۸	۰/۴۳۲
نیاز به رضایت از خود	۱۲۴	۲۲/۸۳	۴/۶۹۷	۰/۴۱۱
خودکارآمدی	۱۲۴	۱۹/۸۵	۴/۹۹۱	۰/۴۴۳
یکپارچگی فرهنگی	۱۲۴	۱۸/۳۰	۵/۰۷۲	۰/۴۵۵

با توجه به نتایج حاصل از جدول ۵، عامل انگیزه نیاز به ارتباط مؤثر با دیگران با یادگیری زبان انگلیسی با میانگین ۲۷/۵۳ و پس از آن نیاز شغلی و اقتصادی با میانگین ۲۵/۷۲ دارای بالاترین میانگین در بین عوامل انگیزه یادگیری زبان است؛ بنابراین بیشترین انگیزه دانشجویان زبان انگلیسی پس از استفاده از سیستم یادگیری اجتماعی سیار برای یادگیری زبان انگلیسی توانایی برقراری ارتباط مؤثر با دیگران است.

جدول ۶. تحلیل واریانس عوامل انگیزه یادگیری زبان انگلیسی گروه آزمایش

عامل	t	اختلاف میانگین	ضریب اطمینان ۹۵٪	
			کران بالا	کران پایین
نیاز شغلی و اقتصادی	۵۱/۰۲۲	۲۵/۷۱۸	۲۶/۷۲	۲۴/۷۲
نیاز به ارتباط مؤثر	۶۳/۱۹۶	۲۷/۵۳۲	۲۸/۳۹	۲۶/۶۷
نیاز به درک فرهنگی	۵۰/۰۰۸	۱۸/۹۴۴	۱۹/۶۹	۱۸/۱۹
نیاز به رضایت از خود	۵۰/۶۷۸	۲۲/۸۳۱	۲۳/۱۹	۲۰/۰۱
خودکارآمدی	۴۴/۱۰۶	۱۹/۸۵۱	۲۰/۲۳	۱۸/۴۶
یکپارچگی فرهنگی	۴۰/۱۷۵	۱۸/۱۰۵	۱۹/۲۰	۱۷/۴۰

با توجه به نتایج حاصل از جدول ۶، تأثیر استفاده از یادگیری اجتماعی سیار بر روی تمام ابعاد انگیزه یادگیری زبان انگلیسی دانشجویان تأثیر مستقیم و مثبتی بر جای می‌گذارد زیرا تمام عوامل دارای سطح معنی داری ۰/۰۰۰ و کران بالا و کران پایین مثبتی هستند.

جدول ۷. خلاصه یافته‌های توصیفی نمرات انگیزه یادگیری دانشجویان

پس آزمون				پیش آزمون			
گروه گواه		گروه آزمایش		گروه گواه		گروه آزمایش	
انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین
۵/۳۱۳	۲۱/۱۲	۴/۸۸۹	۲۲/۳۰	۵/۳۱۳	۲۱/۴۸	۳/۵۱۴	۲۰/۱۴

مقایسه نمرات انگیزه یادگیری زبان انگلیسی گروه گواه و گروه آزمایش در پیش آزمون و پس آزمون نشان دهنده افزایش نمرات در پس آزمون برای گروه آزمایش است. بررسی فرضیه اول نشان داد که پس از استفاده از سیستم یادگیری اجتماعی سیار انگیزه دانشجویان از نظر نیاز شغلی و اقتصادی افزایش یافته است و از نظر آماری معنی دار است. همچنین بررسی

فرضیه دوم پژوهش نشان داد که انگیزه دانشجویان پس از استفاده از این سیستم افزایش یافته است اما در گروه گواه بیشترین عامل انگیزه دانشجویان عامل اقتصادی و شغلی است اما پس از استفاده از این سیستم عامل برقراری ارتباط مؤثر بیشترین میانگین را دارد. همچنین با توجه به نتایج، طبق نظر دانشجویان، استفاده از سیستم اجتماعی سیار باعث افزایش خودکارآمدی می‌شود و تأثیر مثبتی بر خودکارآمدی آن‌ها دارد.

از نظر دانشجویان استفاده از این سیستم باعث می‌شود تا بهتر با دیگران ارتباط برقرار کنند و مهارت زبان انگلیسی آن‌ها تقویت می‌شود. با افزایش رضایت از خود اعتماد به نفس آن‌ها بالاتر رفته و می‌توانند بهتر با دیگران ارتباط برقرار کنند و باعث خودکارآمدی آن‌ها برای شرکت در بحث‌های گروهی می‌شود. با توجه به جدول ۶ استفاده تمام عوامل انگیزه یادگیری زبان در گروه آزمایش نسبت به گروه گواه بیشتر است و از نظر آماری نیز معنی‌دار است؛ بنابراین تأثیر فرضیه‌های تأثیر یادگیری اجتماعی سیار بر روی تمام عوامل انگیزشی شامل نیاز شغلی و اقتصادی، نیاز به ارتباط مؤثر با دیگران، نیاز به درک فرهنگی، نیاز به رضایت از خود، خودکارآمدی و یکپارچگی فرهنگی تأیید می‌شود.

علاوه بر این، با مقایسه جدول ۵ و ۶ مشاهده می‌شود که استفاده از یادگیری اجتماعی سیار، باعث افزایش انگیزه افراد در برقراری ارتباط با دیگران، خودکارآمدی و خودشکوفایی آن‌ها و افزایش میزان رضایت از خود می‌شود و انگیزه افراد پس از استفاده از این سیستم برای یادگیری زبان‌های خارجی بیشتر می‌شود. با توجه به نتایج، افزایش انگیزه رضایت از خود نشان می‌دهد که دانشجویان نسبت به یادگیری زبان به روش پیشنهادی احساس راحتی و رضایت بیشتری دارند و از یادگیری زبان انگلیسی لذت می‌برند.

نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر یادگیری اجتماعی سیار بر انگیزه یادگیری زبان انگلیسی بود که بر اساس رویکرد یادگیری همراه توسعه یافته است. گرچه در فرایند آموزش از روش‌های یادگیری مختلفی استفاده می‌شود مثل یادگیری مبتنی بر حل مسئله، پروژه محور، اجتماعی و ... که در این پژوهش استفاده از روش یادگیری اجتماعی مبتنی بر تلفن همراه یا به عبارت دیگر یادگیری اجتماعی سیار و تأثیر آن بر انگیزه یادگیری دانشجویان زبان انگلیسی مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به اینکه فرایند یادگیری زبان انگلیسی یک نوع فرایند اجتماعی محسوب می‌شود، در این نوع آموزش روابط اجتماعی بین زبان آموزان و تعامل بین آن‌ها و استاد نقش کلیدی در یادگیری و مهارت زبان آموزشی آن‌ها دارد؛ اما در بسیاری از دانشگاه‌ها و محیط‌های آموزش زبان انتقال اطلاعات بین استاد و زبان آموزان به صورت یک طرفه است. علاوه بر این برای تقویت مهارت مکالمه زبان انگلیسی برگزاری کلاس‌ها به صورت اجتماعی اهمیت زیادی دارد.

با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، انگیزه دانشجویان نسبت به یادگیری زبان انگلیسی در گروه گواه نسبت به گروه آزمون کمتر بود و از نظر آماری معنادار بود و این می‌تواند به دلیل عدم استفاده این گروه از سیستم یادگیری اجتماعی سیار باشد و انگیزه یادگیری دانشجویان گروه آزمایش در پس آزمون نسبت به انگیزه گروه آزمایش در پیش آزمون افزایش یافته بود که نشان می‌دهد یادگیری اجتماعی سیار باعث افزایش انگیزه یادگیری دانشجویان می‌شود که با نتایج رجائی هرنندی (۲۰۱۵)، کویمووا و همکاران (۲۰۱۸) و حافظ و سلیم (۲۰۱۹) مبنی بر اینکه استفاده از روش یادگیری سیار و یادگیری اجتماعی باعث افزایش میزان انگیزه یادگیری و رضایت افراد می‌شود، مطابقت دارد.

طبق نتایج حاصل، یادگیری اجتماعی سیار باعث افزایش انگیزه یادگیری زبان انگلیسی افراد برای برقراری ارتباط با دیگران به ویژه با اتباع کشورهای دیگر مؤثر است که با نتایج پژوهش لی و جیونگ (۲۰۲۰) مبنی بر اینکه استفاده از تعاملات اجتماعی و شبکه اجتماعی باعث افزایش یادگیری زبان انگلیسی در افراد می‌شود، مطابقت دارد. کودکان به کمک تعاملات اجتماعی به سرعت زبان را یاد می‌گیرند اما افراد بزرگسال قرن هجدهم که به یادگیری زبان با استفاده از لغات و دستور زبان‌ها متکی هستند اما به گفته محققان آموزش زبان با استفاده از شبکه اجتماعی و یادگیری چند رسانه‌ای بر روی عملکرد مغز تأثیر می‌گذارد و باعث فعالیت عصبی قوی‌تر، افزایش ماندگاری و حافظه طولانی مدت می‌شود و بر روی هر دو کانال بینایی و شنیداری انسان تأثیر می‌گذارد و بسیار کارآمدتر از روش‌های سنتی و استفاده از دستور زبان‌ها است. همچنین با نتایج پژوهش کوشماریانی و همکاران (۲۰۱۹) مبنی بر اینکه که استفاده از برنامه‌های تلفن همراه برای یادگیری زبان

انگلیسی بر مهارت صحبت کردن و تفکر انتقادی دانشجویان در یادگیری زبان انگلیسی تاثیرگذار است و باعث بهبود مهارت گفتاری و تفکر انتقادی یادگیرندگان می‌شود همسو است.

در تحلیل این نتیجه می‌توان گفت که استفاده از سیستم یادگیری اجتماعی سیار باعث افزایش فعالیت اجتماعی، تعاملات و روابط اجتماعی افراد در فرایند یادگیری می‌شود که با نتایج پژوهش برهومی (۲۰۱۵) و شبیری و شمسی (۲۰۱۶) مطابقت دارند. نتایج پژوهش برهومی (۲۰۱۶) نشان داد که استفاده از شبکه اجتماعی واتساپ ابزاری مفید برای یادگیری الکترونیکی است همچنین شبیری و شمسی (۲۰۱۶) حاکی از آن بود که آموزش سیار باعث تسهیل یادگیری و افزایش توانمندی فراگیران در یادگیری مشارکتی، افزایش تعاملات آن‌ها و بهبود فرایند یادگیری می‌شود. با توجه به اینکه در رشته زبان انگلیسی برقراری ارتباط با دیگران و صحبت کردن به زبان انگلیسی اهمیت زیادی دارد، این سیستم می‌تواند با افزایش انگیزه روابط اجتماعی زبان آموزان، سطح یادگیری زبان دوم آن‌ها را افزایش دهد.

در این پژوهش، انگیزه رضایت از خود و لذت بردن از آموزش به روش یادگیری اجتماعی، مورد بررسی قرار گرفت و نشان داد هرچه شدت انگیزه فرد بیشتر باشد، تمایل و نگرش مثبت وی نسبت به یادگیری زبان بیشتر خواهد بود که با نتایج حاصل از پژوهش حافظ و سلیم (۲۰۱۹) مبنی بر افزایش رضایت یادگیرندگان مطابقت دارد.

همچنین با توجه به نتایج حاصل، درک فرهنگی و نیاز به یکپارچگی فرهنگی دانشجویان پس از استفاده از این سیستم افزایش یافته است و باعث می‌شود زبان آموزان بهتر بتوانند فرهنگ‌های بیگانه را درک کنند و توانایی گوش دادن و خواندن آن‌ها به زبان انگلیسی را بهبود می‌بخشد.

از آنجا که هنوز محدودیت‌هایی در به‌کارگیری از تلفن همراه و دستگاه‌های سیار در کلاس‌های آموزشی وجود دارد، کمبود نرم افزارهای کاربردی مناسب، عدم تسهیلات مالی و آموزش اساتید و دانشجویان برای استفاده از این سیستم از جمله محدودیت‌های این پژوهش بود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که زیرساخت‌های لازم برای استفاده از نرم افزارهای آموزش اجتماعی سیار و آموزش اساتید و دانشجویان برای استفاده از فناوری اجتماعی سیار در کلاس‌های آموزش زبان به وجود آید.

منابع

- Acilar, A. (2011). Exploring the Aspects of Digital Divide in a Developing Country. *Issues in Informing Science and Information Technology*, 8, 231-244.
- Almohammadi, K., Hagra, H., Yao, B., Alzahrani, A., Alghazzawi, D., & Aldabbagh, G. (2017). A type-2 Fuzzy Logic Recommendation System for Adaptive Teaching. *Soft Computing*, 21(4), 965-979.
- Alqahtani, A. Y., & Rajkhan, A. A. (2020). E-Learning Critical Success Factors During the covid-19 Pandemic: A Comprehensive Analysis of E-Learning Managerial Perspectives. *Education sciences*, 10(9), 216.
- Alqurashi, E. (2019). Predicting Student Satisfaction and Perceived Learning within Online Learning Environments. *Distance Education*, 40(1), 133-148.
- Barhoumi, C. (2015). The Effectiveness of WhatsApp Mobile Learning Activities Guided by Activity Theory on Students' Knowledge Management. *Contemporary Educational Technology*, 6(3), 221-238.
- Cubas, M. R., Costa, E. C. R. D., Malucelli, A., Nichiata, L. Y. I., & Enembreck, F. S. (2015). Components of Social Learning Theory in a Tool for Teaching Nursing. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 68, 906-912.
- El Aissaoui, O., El Madani, Y. E. A., Oughdir, L., & El Alloui, Y. (2019). A Fuzzy Classification Approach for Learning Style Prediction Based on Web Mining Technique in E-Learning Environments. *Education and Information Technologies*, 24(3), 1943-1959.
- Ennouamani, S., Mahani, Z., & Akharraz, L. (2020). A Context-Aware Mobile Learning System for Adapting Learning Content and Format of Presentation: Design, Validation and Evaluation. *Education and Information Technologies*, 25(5), 3919-3955.
- Ennouamani, S., Akharraz, L., & Mahani, Z. (2018, November). Integrating ICT in Education: an Adaptive Learning System Based on users' Context in Mobile Environments. *In International Conference on Big Data and Smart Digital Environment* (pp. 15-19). Springer, Cham.

- Gardner, R. C., & Lambert, W. E. (1972). *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning*.
- Georgsen, M., & Zander, P. O. (2013). *Changing Education Through ICT in Developing Countries*. Aalborg Universitetsforlag.
- Gonzales, R. (2016). *Foreign Language Learning Motivation Questionnaire (FLLMQ): Further Examination of a Six-Factor Structure Model*.
- Gonzales, R. D. (2006). Conceptual and Psychometric Properties of a Foreign Language Learning Motivation Questionnaire. *Philippine Journal of Psychology*, 39(1).
- Guerrero, M. (2015). Motivation in Second Language Learning: A Historical Overview and its Relevance in a Public High School in Pasto, Colombia. *How*, 22(1), 95-106.
- Harandi, S. R. (2015). Effects of E-Learning on Students' Motivation. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 181, 423-430.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53(1), 59-68.
- Kuimova, M., Burleigh, D., Uzunboylu, H., & Bazhenov, R. (2018). Positive Effects of Mobile Learning on Foreign Language Learning. *TEM Journal*, 7(4), 837-841.
- Kusmaryani, W., Musthafa, B., & Purnawarman, P. (2019, April). The Influence of Mobile Applications on Students' Speaking Skill and Critical Thinking in English Language Learning. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1193, No. 1, p. 012008). IOP Publishing.
- Li, P., & Jeong, H. (2020). The Social Brain of Language: Grounding Second Language Learning in Social Interaction. *npj Science of Learning*, 5(1), 1-9.
- Mayende, G., Prinz, A., & Isabwe, G. M. N. (2017, December). Improving Communication in Online Learning Systems. In *CSEDU* (1) (pp. 300-307).
- Nguyen, V. A. (2017). The Impact of Online Learning Activities on Student Learning Outcome in Blended Learning Course. *Journal of Information & Knowledge Management*, 16(04), 1750040.
- Peterson, J. (2018). Online Resources for Learners and Teachers of English Language Pronunciation. *TESL Reporter*. 51. 23-89.
- Ray, S. K., & Saeed, M. (2015). Mobile Learning Using Social Media Platforms: an Empirical Analysis of Users' Behaviours. *International Journal of Mobile Learning and Organisation*, 9(3), 258-270.
- Shahzad, S. K., Hussain, J., Sadaf, N., Sarwat, S., Ghani, U., & Saleem, R. (2020). Impact of Virtual Teaching on ESL Learners' Attitudes under COVID-19 Circumstances at Post Graduate Level in Pakistan. *English Language Teaching*, 13(9), 1-9.
- Shobeiri, S. M., & Shamsi Papkiade, S. Z. (2016). Evaluation of Factors Affecting the Implementation of Mobile Learning in Environmental Education Programs Using the Theory of Planned Behavior Model. *Technology of Education Journal (TEJ)*, 11(1), 51-61.
- Slim, H., & Hafedh, M. (2019). Social Media Impact on Language Learning for Specific Purposes: A Study in English for Business Administration. *Teaching English with Technology*, 19(1), 56-71.
- Toth-Stub, S. Countries Face an Online Education Learning Curve: The Coronavirus Pandemic has Pushed Education Systems: Online, Testing Countries' Abilities to Provide Quality Learning for All. 2020.
- WHO, L. (2020). *WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard*. World Health Organization.
- <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/> (accessed on 6 Feb 2021).